

Specifické skupiny ohrožené domácím násilím

Mgr. Madla Čechová

Obsah přednášky

- Historie práce s oběťmi DN
- Etická dilemata při práci s oběťmi DN
- Paradigmata sociální práce a práce s oběťmi DN
- Standardy sociálních služeb
- Komunitní úroveň
- Význam sociálního pracovníka při řešení DN

Společné příčiny/podmínky

- Nízká informovanost, horší absorpce informací
- Izolace/snížení sociálních kontaktů
- Závislost na systému/blízkých

Senior jako oběť domácího násilí

- Světová zdravotnická organizace uvádí, že 4—6% seniorů se setkalo s některou z forem domácího násilí.
- Podle průzkumů, provedeného ve Spojených státech, bylo v roce 2006 36 % ošetřujícího personálu svědky nejméně jednoho případu fyzického násilí na starších pacientech, 10% přiznalo, že se takového násilí nejméně jednou sami dopustili, celých 40% ošetřovatelů pak doznalo, že se dopustili psychického násilí.
- Podle průzkumu Zdravotní fakulty Jihočeské univerzity z roku 2005 se 13 % dotazovaných seniorů setkalo s fyzickým napadením a 20% respondentů se setkalo s psychickým týráním.

Specifické formy násilí na seniorech

- Psychické násilí 20%, které spočívá v vulgárním chování, urážky narážející na věk, závislost a nečinnost, zanedbávání péče, odpírání stravy
- Ekonomické násilí 6,8% respondentů přiznalo vyžadování finančních prostředků rodinným příslušníkům v kontextu negativních (zásadních) důsledků při odmítnutí této pomoci

Specifické znaky násilí na seniorech

- Závislost na násilné osobě/obava z bezmocnosti
- Zvýšená latence násilí
- Možnost získání příspěvku na péči – dle zákona 108/2006Sb.
- Pachatelem je potomek/silná vazba

Jak zjistit ohrožení seniora

- Znalost běžných návyků seniorů v rámci komunity (procházky, nákupy, lékař).
- Vnímat, že jsme společnost, kde k těmto případům dochází.
- Informovat kompetentní orgány a instituce.
- Vytvářet zachytnou síť pomáhajících profesí.

Právní ochrana seniorů

- Zákon č. 135/2006 Sb.
- Zákon je spolehlivě účinný v případě, že senior je schopen samostatného fungování bez závislosti na rodinném pečovateli (pachateli).
- Užší místa jsou pouze v případě závislosti seniora na rodině
- Nutné nahradit pečovatele.
- Špatně prokazatelné institucionální týrání (inspekce soc. služeb)

Systemová pomoc seniorům

- Zvyšování informovanosti cílové skupiny
- Důsledná kontrola kvality péče při přidělování příspěvků na péči
- Sociální síť spočívající v existenci:
 - poradenských zařízení
 - informovaných poskytovatelů služeb pracujících se seniory
 - azylová a krizová lůžka pro seniory
- Život90, Zlatá linka seniorů, Persefona o. s.

Domácí násilí na zdravotně postižených

- Dle amerického výzkumu dochází k domácímu násilí asi v 5% případech zdravotně postižených
- Vztah pachatele a oběti. Pachatel domácího násilí je ve 37% současný nebo minulý manžel/ka, ve 28% neznámá osoba, v 15% rodič, v 10% sociální pracovník, ošetrovatel, v 10% jiná osoba.

Specifické formy DN u postižených

- zanedbávání druhou osobou (nedostatek výživy, kvalitní stravy, tekutin, péče o zevnějšek)
- vlastní zanedbání (kdy je postižený nechán zcela bez péče)

Specifické znaky násilí na zdravotně postižených

- obdobné jako u seniorů
- Neschopnost porozumět situaci, neschopnost vyjádřit přání a pocity v případech mentálně retardovaných
- Obava ze zhoršení situace v případě řešení násilí (změna pečovatele, místa pečovatele, život v ústavu)

System pomoci zdravotně postiženým

- nutné vytvořit velmi přesný a citlivý způsob diagnostiky násilí u těchto osob zaměřený kromě citlivých otázek i na emocionální, kognitivní a fyzické projevy týrání.
- Vzdělávání těch pracovníků, kteří mimo pečovatele přicházejí s postiženým do styku
- Orfeus o. s.

Domácí násilí v romské komunitě

- Neexistuje studie o výskytu DN v romské komunitě, která by jeho výskyt dokladovala ve zvýšené míře než v běžné populaci.
- Specifické vnímání Romů tkví ve špatné prostupnosti komunity, izolaci, kultuře chudoby a přetrvávajícím tradičnímu uspořádání

Příčiny/podmínky DN u Romů

- Kulturní odlišnosti
 - tradiční (symbolické) postavení mužů a žen (oddělené sezení), tradiční role (rozhodování x péče o rodinu)
 - komunitní způsob života
- Sociální charakteristiky
 - sociální vyloučenost (nezaměstnanost, nevzdělanost, chudoba) → přeplněné domácnosti, množství neorganizovaného času, napětí

Specifické formy DN u romského etnika

- Psychické
 - ponižování (zdůrazňování podřízenosti ženy),
 - nároky na „ženství“ (vzhled, chování, péče o děti, domácnost na úkor vlastního volného času, zájmů apod.)
- Omezování osobní svobody
 - Domácí otroctví (pořádek, jídlo)
 - Vynucování sexu, zákaz anitikoncepce, potratu
 - Bránění případné emancipaci (volný čas, zaměstnání, seberealizace atd.)

Pachatelé DN

- Partner
- Příslušníci širší rodiny – patrilokalita – status „nevěsty“, zvláště dokud nemá děti (tchán, tchýně, sestry partnera, švagrové)

Specifika pomoci

- Uzavřenost komunity
- Nedůvěra v instituce
- Silná sociální kontrola
- Nevzdělanost, negramotnost
- Neinformovanost
- Stereotypy většinové společnosti
- Zavržení komunitou

Domácí násilí a migranti

- V ČR prozatím nepředstavuje výrazný problém, nicméně zkušenost zemí jako Německo, Nizozemí ukazují, že některé uzavřené komunity migrantů vytvářejí problémy s DN
- V ČR lze identifikovat problémy s DN v prostředí azylových zařízení.
- V USA popsáno násilí ze strany institucí

Příčiny

- Tradiční hodnoty (role mužů a žen, odlišné vnímání násilí)
- Ztráta identity (spíše asimilační politiky)
- Sociální vyloučení (jazyková bariéra, právní vakuum atd.)

Domácí násilí uvnitř komunit migrantů

Násilí uvnitř komunit migrantů, vychází z konfrontace dominantního kulturního paradigmatu s vlastními sociálními, kulturními a náboženskými hodnotami, které jsou mnohdy ve snaze o integraci či spíše asimilaci odmítány či denuncovány majoritní populací. Střet civilizací a z toho plynoucí ztráta tradičních rolí migrantů vede ke zvýšenému výskytu domácího násilí v těchto komunitách. Existuje velmi špatná prostupnost těchto komunit, malá informovanost a nevnímání domácího násilí jako problému. Nejvíce zkušeností mají Německo a Nizozemí

Domácí násilí v azylových zařízeních

- Život v azylových zařízeních s sebou nese ztrátu tradičních rolí a pro rodinný život může být destruktivní
- Tradiční role ženy se příliš nemění (péče o rodinu a domácnost)
- Zaniká pozice muže jako živitele a může při pobytu v uprchlickém tábore vyvolat potřebu svou roli v rodině upevňovat jinými prostředky a může dojít k volbě prostředku mocenských a fyzických.

Institucionální násilí

- Zaznamenáno v USA
- Nejedná se o projev DN, ale spíše šikanu či zneužívání
- Pachateli policisté či imigrační úředníci
- Zneužívají mocenského postavení, které mají vůči imigrantkám

Literatura

- Ridington, 1989 in Margaret Nosek and Carol Howland: In Brief: Abuse and Women with Disabilities, Applied Research Forum , National Electronic Network on Violence Against Women, 2/10/1998
- Sharma Anita, Healing the Wounds of Domestic Abuse, Improving the Effectiveness of Feminist Therapeutic Interventions With Imigrant and Racially Visible Women Who Have Been Abused, Violence Against Women, Sage Publications 2001
- Venglářová Martina: Zdravotně postižený jako oběť domácího násilí. Sborník materiálu z celostátní konference organizované o. s. Orfeus. Hradec Králové, Praha 2005,
- Závěrečná zpráva výzkumného projektu RM 01/15/04 MZV CR Popis jednotlivých forem domácího násilí, analýza jejich příčin, prevence, České Budějovice 2005,
- Závěrečná doporučení Výboru pro odstranění diskriminace žen: Česká republika. 25. srpen 2006, New York
- Statistika občanského sdružení Život 90 www.zivot90.cz

PERSEFONA o.s.

- **Komplexní služby obětem**
 - domácího násilí
 - sexuálního zneužívání
 - znásilnění
- **Vzdělávání laické i odborné veřejnosti**
- **Analytická a publikační činnost**

Tel.: 737 834 345

545 245 996

E-mail: [domacinasili@persefona.](mailto:domacinasili@persefona.cz)

